

UCHWAŁA NR 250/2019
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ
z dnia 13 września 2019 r.

w sprawie odwołania Komitetu Wyborczego Wyborców Koalicja Bezpartyjni
i Samorządowcy od uchwały Okręgowej Komisji Wyborczej w Katowicach I

Na podstawie art. 218 § 2 w związku z art. 258 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2019 r. poz. 684 i 1504) Państwowa Komisja Wyborcza, po rozpatrzeniu odwołania Komitetu Wyborczego Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy, złożonego przez Pełnomocnika Wyborczego tego Komitetu, od uchwały nr 11/2019 Okręgowej Komisji Wyborczej w Katowicach I z dnia 10 września 2019 r. w sprawie odmowy rejestracji kandydata na senatora komitetu wyborczego pod nazwą Komitet Wyborczy Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy w okręgu wyborczym nr 71 w wyborach do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 13 października 2019 r.,

postanawia

oddalić odwołanie.

Uzasadnienie

Uchwałą Nr 11/2019 z dnia 10 września 2019 r. Okręgowa Komisja Wyborcza w Katowicach I odmówiła rejestracji kandydata na senatora – Damiana Franciszka Bartyli zgłoszonego w okręgu wyborczym nr 71 przez Komitet Wyborczy Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy, z powodu dołączenia do zgłoszenia tylko 1 805 prawidłowych podpisów wyborców popierających zgłoszenie kandydata, tj. niespełnienia wymogu określonego w art. 265 § 1 Kodeksu wyborczego.

W dniu 12 września 2019 r., tj. w ustawowym terminie, zostało doręczone Państwowej Komisji Wyborczej odwołanie złożone przez Pełnomocnika Wyborczego Komitetu Wyborczego Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy do zgłoszenia kandydata na senatora.

W odwołaniu wniesiono o rejestrację kandydata na senatora – Damiana Franciszka Bartyli –

zgłaszanego przez komitet wyborczy pod nazwą Komitet Wyborczy Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy w okręgu wyborczym nr 71 w wyborach do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r.,

Poza tym wnoszący odwołanie zarzuca Okręgowej Komisji Wyborczej w Katowicach I:

- 1) dokonanie oceny prawidłowości przedłożonych podpisów poparcia w sposób jednostronny oraz brak szczegółowego uzasadnienia powodów zakwestionowania przez Okręgową Komisję Wyborczą w Katowicach I części podpisów;
- 2) brak załącznika do uchwały nr 11/2019 Okręgowej Komisji Wyborczej w Katowicach I z dnia 10 września 2019 r., który zawierałby szczegółowy wykaz negatywnie zweryfikowanych podpisów poparcia;
- 3) nieudostępnienie Pełnomocnikowi Wyborczemu Komitetu, na jego wyraźny pisemny wniosek, wykazu podpisów zawierającego adnotacje Okręgowej Komisji Wyborczej w Katowicach I o ilości zakwestionowanych podpisów poparcia oraz ich przyczynie;
- 4) przeprowadzenie procedury wyjaśniającej określonej w art. 217 § 1 Kodeksu wyborczego w terminie 7 dni od dnia zgłoszenia do rejestracji kandydata na senatora, przy czym skarżący wskazuje, że odbyło się to bez udziału kandydata oraz mieszkańców, których podpisy zostały zakwestionowane;
- 5) „iluzoryczny” charakter udziału Pełnomocnika Wyborczego Komitetu w badaniu wykazów z podpisami poparcia, ponieważ zdaniem skarżącego, nie miał on wglądu w efekt prac Komisji oraz do systemów komputerowych, w oparciu o które dokonywana była weryfikacja.

Państwowa Komisja Wyborcza zważyła, co następuje.

Zgodnie z art. 265 § 1 Kodeksu wyborczego zgłoszenie kandydata na senatora powinno być poparte, w sposób, o którym mowa w art. 265 § 3 i 4 Kodeksu wyborczego, podpisami co najmniej 2 000 wyborców stale zamieszkałych w danym okręgu wyborczym. Należy szczególnie podkreślić, że zgodnie z art. 265 § 3 Kodeksu wyborczego: „Wyborca udzielający poparcia zgłoszeniu kandydata na senatora składa podpis **obok czytelnie wpisanego swojego nazwiska i imienia, adresu zamieszkania i numeru ewidencyjnego PESEL**”. Zatem to nie Państwowa Komisja Wyborcza, lecz ustawodawca wprost przesądził o konieczności czytelnego wskazania wszystkich wymienionych wyżej danych (poza własnoręcznym podpisem) w wykazie osób udzielających poparcia m. in. dla zgłoszenia kandydata na senatora. Ponadto zasady dotyczące prawidłowego

podania wszystkich danych w wykazie podpisów obywateli udzielających poparcia dla zgłoszenia kandydata są od wielu lat takie same we wszystkich wyborach. Ścisłe spełnienie ustawowych warunków przez udzielającego poparcia jest zatem niezbędne, gdyż niedotrzymanie chociażby jednego z nich uniemożliwia sprawdzenie, czy popierający zgłoszenie ujęty jest w rejestrze wyborców, a więc czy posiada prawa wyborcze. Należy przy tym szczególnie podkreślić, że prawidłowe wskazanie m. in. adresu zamieszkania ma na celu nie tylko umożliwienie sprawdzenia posiadania prawa wybierania przez daną osobę, lecz także, co jest równie istotne, uwiarygodnienie, że podpis złożyła faktycznie osoba wskazana w wykazie, gdyż osoby składające podpisy znają swój adres zamieszkania.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza przy tym, że zgodnie z art. 18 § 1 Kodeksu wyborczego stały rejestr wyborców obejmuje osoby stale zamieszkałe na obszarze gminy, którym przysługuje prawo wybierania. Stosownie do § 5 tego przepisu: „**Rejestr wyborców potwierdza prawo wybierania oraz prawo wybieralności**”. Dlatego też jedynie sprawdzenie w rejestrze wyborców umożliwia potwierdzenie, że osoba udzielająca poparcia zamieszkuje na obszarze danego okręgu wyborczego. Zasada ta obowiązuje od wielu lat, również na mocy przepisów Ordynacji wyborczych obowiązujących przed wejściem w życie Kodeksu wyborczego. Państwowa Komisja Wyborcza zaznacza przy tym, że zgodnie z art. 28 Kodeksu cywilnego można mieć tylko jedno miejsce zamieszkania. Oznacza to, że osoby udzielające poparcia dla utworzenia komitetu wyborczego, kandydatowi na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, liście kandydatów na posłów, lub kandydatowi na senatora, liście kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego oraz liście kandydatów na radnych, ale także inicjatywie przeprowadzenia referendum, na wykazie podpisów powinny wskazać adres, pod którym stale zamieszkują, co jest potwierdzone wpisem do rejestru wyborców. Analogiczne stanowisko przedstawił Sąd Najwyższy wskazując, że: „*istotną rolę odgrywa zatem przepis art. 5 pkt 9 k. wyb. W zw. z art. 18 § 1 i 5 k. wyb. W ten sposób ustawodawca wprowadza domniemanie, że miejsce zamieszkania wpisane do rejestru wyborców odpowiada miejscu faktycznego stałego miejsca zamieszkania. Ma ono gwarantować rzetelność całego procesu wyborczego (np. weryfikacji czy osoba popierająca daną listę wyborczą posiada czynne prawo wyborcze). Pozwala na wprowadzenie stosownego ładu nie tylko w zakresie przeprowadzaniu wyborów, ale także możliwości udzielania poparcia kandydatom na posłów (w związku z uprawnieniami, o których mowa w przepisie art. 209 k. wyb. W przeciwnym razie dawałoby to pole do nadużyć*

i mogłoby się wiązać z naruszeniem zasady równości w prawie wyborczym.” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2019 r. sygn.. akt. I NSW 71/19). Nie ulega zatem wątpliwości, że adres zamieszkania, o którym mowa m. in. w art. 265 § 3 Kodeksu wyborczego, **musi być zgodny z adresem ujęcia w rejestrze wyborców**. Tylko w taki sposób można zweryfikować posiadanie m. in. czynnego prawa wyborczego w wyborach. Przyjęcie innej interpretacji umożliwiłoby każdemu wyborcy, również niezamieszkującemu na obszarze danego okręgu wyborczego, udzielenie poparcia kandydatowi na senatora zgłaszanemu w danym okręgu, na podstawie jego oświadczenia o zamieszkiwaniu w danej miejscowości na obszarze tego okręgu wyborczego. Na potwierdzenie powyższego warto przywołać stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w ww. postanowieniu z dnia 12 września 2019 r., zgodnie z którym: *„nie można kwestionować stanowiska, że wyborca składający podpis na liście poparcia dla kandydata komitetu w danym okręgu musi być wpisany w dacie składania podpisu do rejestru wyborców w tym okręgu. Przyjąć należy, że zastosowanie mają analogiczne uregulowania jak w przypadku głosowania. Jeżeli wyborca w chwili składania podpisu poparcia nie jest wpisany do rejestru w danym okręgu, to nie można uznać go za uprawnionego do udzielania poparcia komitetowi wyborczemu w tym okręgu”*.

Państwowa Komisja Wyborcza podkreśla, że zasady dotyczące zgłaszania kandydatów na senatora, w tym szczegółowe regulacje dotyczące prawidłowego sporządzania wykazu podpisów poparcia (w tym obowiązku czytelnego wpisywania wszystkich danych wyborcy) zostały podane do publicznej wiadomości na stronie internetowej Komisji w „Informacji o zasadach i sposobie zgłaszania kandydatów na senatorów w wyborach do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r.” (ZPOW-611-18-19) w dniu 10 sierpnia 2019 r. Również wytyczne Państwowej Komisji Wyborczej, zawierające szczegółowy opis procedury związanej z przyjmowaniem zgłoszeń kandydatów na senatorów i sprawdzania wykazu podpisów poparcia (uchwała Nr 85/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 12 sierpnia 2019 r. w sprawie wytycznych dla okręgowych komisji wyborczych dotyczących przyjmowania zgłoszeń i rejestracji list kandydatów na posłów i kandydatów na senatora w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r.), dostępne są na wymienionej wyżej stronie internetowej. Dlatego też każdy komitet wyborczy oraz każdy zainteresowany wyborca miał możliwość zapoznania się z obowiązującymi zasadami w zakresie prawidłowego sporządzenia wykazów podpisów poparcia oraz zasad

ich sprawdzania przez okręgowe komisje wyborcze. Państwowa Komisja Wyborcza zaznacza przy tym, że w wymienionej informacji i wytycznych szczegółowo wskazano m. in. jak należy poprawnie wskazać adres zamieszkania wyborcy, tj. że obejmuje on: nazwę miejscowości (miasta, wsi, osady) oraz nazwę ulicy i numer domu oraz numer lokalu (mieszkania). Podawanie kodu pocztowego nie jest wymagane. W miejscowościach, w których nie ma ulic konieczne jest wskazanie numeru domu (posesji). Podanie numeru lokalu dotyczy tylko budynków wielomieszkaniowych. Brak danych lub niepełne określenie adresu zamieszkania spowoduje uznanie poparcia za złożone wadliwie. Uznaje się za prawidłowo udzielone poparcie, gdy zamiast wskazania pełnego brzmienia nazwy miejscowości w rubryce „Adres zamieszkania” popierający posłuży się powszechnie używanym i jednoznacznie rozumianym skrótem tej nazwy, jeżeli inne dane dotyczące adresu zamieszkania (nazwa ulicy, nr domu, nr lokalu) zostały podane zgodnie z wymaganiami. Za prawidłowo udzielone poparcie uznaje się również takie, w którym zamiast dokładnego podania adresu zamieszkania w rubryce na to przeznaczonej postawiono znak odnośnika do adresu wskazanego w pozycji bezpośrednio wyżej umieszczonej w wykazie podpisów, jeżeli osoby wymienione w tych pozycjach zamieszkują pod tym samym adresem. Z powyższego wynika zatem wprost, że adres zamieszkania nie jest kwestionowany z powodu użycia np. powszechnie używanego i jednoznacznie rozumianego skrótu nazwy miejscowości. Tym bardziej adres zamieszkania nie jest kwestionowany z powodu niewpisania wyrazów „ul.”. Nie jest to bowiem podstawa do kwestionowania adresu zamieszkania. Warto przy tym przywołać stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w analogicznej sprawie. Sąd Najwyższy wskazuje bowiem, że: *„Z treści przepisu art. 209 § 2 k. wyb. wyraźnie wynika bowiem, że wyborca chcący poprzeć określoną listę kandydatów musi jedynie własnoręcznie złożyć pod nią podpis. Kodeks wyborczy nie nakłada zatem tego obowiązku na wyborcę w zakresie samodzielnego i własnoręcznego zamieszczania innych danych koniecznych dla skutecznego poparcia listy kandydatów.”* (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2019 r. sygn. akt. I NSW 71/19). W związku z przedstawionym stanowiskiem uznać można, że wszystkie pozostałe dane, za wyjątkiem własnoręcznego podpisu, mogą zostać wpisane do wykazu poparcia przez inną osobę niż wyborca, który takiego poparcia udziela.

Ponadto odnosząc się do zarzutu nieudostępnienia Pełnomocnikowi Wyborczemu Komitetu wykazu złożonych podpisów poparcia zawierającego adnotacje o stwierdzonych wadliwościach Państwowa Komisja Wyborcza wskazuje na poniższe.

Zgodnie z wyjaśnieniami udzielonymi przez Przewodniczącego Okręgowej Komisji Wyborczej w Katowicach I w dniu 11 września 2019 r. został złożony wniosek o udostępnienie w formie kserokopii lub skanu dokumentów, z których wynika, które podpisy zostały zakwestionowane przez Komisję oraz jakie stwierdzono w stosunku do nich wady. Komitet wniósł o ewentualną możliwość wykonania zdjęć wskazanych dokumentów. W odpowiedzi na złożony wniosek Przewodniczący Okręgowej Komisji Wyborczej w Katowicach I poinformował wnioskującego, o braku podstaw prawnych do żądania przez niego udostępnienia wskazanych dokumentów. Przewodniczący powołał się przy tym na okoliczność, iż z chwilą przekazania arkuszy poparcia kandydata na senatora wnioskujący utracił status administratora zawartych w nim danych osobowych. Ponadto, zgodnie z art. 213 § 3 Kodeksu wyborczego, po sprawdzeniu prawdziwości danych zawartych w wykazie podpisów Komisja przechowuje je w zabezpieczonych pakietach. Udostępnienie i rozpieczętowanie pakietów może nastąpić **wyłącznie** na potrzeby Państwowej Komisji Wyborczej lub postępowania przed sądami i organami prokuratury.

Państwowa Komisja Wyborcza odnosząc się do zarzutu dotyczącego tego, że Okręgowa Komisja Wyborcza w Katowicach I nie powiadomiła o wszczęciu postępowania wyjaśniającego w trybie art. 217 § 1 zauważa, że zgodnie z wyjaśnieniami Okręgowej Komisji Wyborczej w Katowicach I, postępowanie takie nie zostało wszczęte. Podpisy zostały zakwestionowane podczas pierwszej weryfikacji, która nastąpiła w dniach 9-10 września 2019 r., gdyż wówczas Komisja wykonywała te czynności w ramach zwykłej procedury sprawdzania zgłoszenia. Komisja nie wszczęła postępowania wyjaśniającego przewidzianego w art. 217 § 1 Kodeksu wyborczego. Dlatego też także w tym zakresie zarzuty odwołania są bezzasadne. Ponadto zgodnie z wyjaśnieniami przedstawionymi przez Okręgową Komisję Wyborczą w Katowicach I oraz uzasadnieniem do uchwały nr 11/2019 Okręgowej Komisji Wyborczej w Katowicach I z dnia 10 września 2019 r. osoba dokonująca zgłoszenia została poinformowana o terminie badania podpisów i uczestniczyła w nim w wybranym przez siebie zakresie czasowym przy czym nie składała zastrzeżeń do procedury i wyników weryfikacji. Bezzasadny jest zatem zarzut skarżącego dotyczący uniemożliwienia udziału Komitetu w pracach Okręgowej Komisji Wyborczej

w Katowicach I podejmowanych w związku z weryfikacją przedłożonych wykazów z podpisami poparcia. Ponadto odnosząc się do zarzutu skarżącego dotyczącego dokonania weryfikacji podpisów po upływie 3 dniowego terminu Państwowa Komisja Wyborcza wskazuje, że termin ten ma charakter instrukcyjny, a jego przekroczenia nie powoduje żadnych skutków prawnych przy czym podkreślić należy, że okręgowe komisje wyborcze badające prawidłowość danych w nim zawartych, powinny dążyć do jego zachowania. Zgodnie z wyjaśnieniami udzielonymi przez Przewodniczącego Okręgowej Komisji Wyborczej w Katowicach I, zgłoszenie kandydata na senatora Damiana Franciszka Bartyli zostało dokonane w ostatnim dniu rejestracji, tj. 3 września 2019 r. o godzinie 23:18. Okręgowa Komisja Wyborcza w Katowicach I badała prawidłowość danych zawartych w wykazach podpisów według kolejności ich składania przez poszczególne komitety. Z uwagi na liczbę przedłożonych zgłoszeń Okręgowa Komisja Wyborcza w Katowicach I nie miała możliwości dotrzymania 3 dniowego terminu przewidzianego na weryfikację przedłożonych dokumentów.

Państwowa Komisja Wyborcza, po dokonaniu w dniu 12 września 2019 r. weryfikacji, uznała za złożone w sposób prawidłowy 10 podpisów zakwestionowanych uprzednio przez Okręgową Komisję Wyborczą w Katowicach I ze wskazanych poniżej powodów:

- wadliwie podany nr PESEL: 3 wyborców;
- brak lub wadliwie podany adres: 4 wyborców;
- wadliwie podane imię lub nazwisko: 3 wyborców.

Ponadto Państwowa Komisja Wyborcza, z uwagi na błędnie wskazany adres, negatywnie zakwalifikowała 4 podpisy poparcia uznane przez Okręgową Komisję Wyborczą w Katowicach I za udzielone prawidłowo.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza jednocześnie, że mimo ponownej weryfikacji podpisów zakwestionowanych przez Okręgową Komisję Wyborczą w Katowicach I zgłoszenie listy nie uzyskało poparcia, o którym mowa w art. 265 § 1 Kodeksu wyborczego. Państwowa Komisja Wyborcza uznała, że liczba wyborców, którzy udzielili poparcia zgłaszanemu kandydatowi na senatora wyniosła 1 811, zatem nie przekroczyła wymaganej liczby 2 000.

W tym stanie rzeczy Państwowa Komisja Wyborcza postanowiła jak w sentencji.

Na podstawie art. 218 § 3 Kodeksu wyborczego od niniejszej uchwały osobie zgłaszającej kandydata na senatora przysługuje prawo wniesienia skargi do Sądu Najwyższego w terminie

2 dni od daty podania jej do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej Państwowej Komisji Wyborczej.

Zastępcy Przewodniczącego

Państwowej Komisji Wyborczej:

Wiesław Koziulewicz

Sylwester Marciniak

Członkowie Państwowej Komisji Wyborczej:

Wiesław Błuś

Zbigniew Cieślak

Arkadiusz Despot-Mładanowicz

Grzegorz Jędrejek

Wojciech Sych